

NOVELLER

Eva Grindes vare noveller burde få lov til å eksistere utenfor debatten.

Puste- øvelser

KJENT FJES: Dagens Næringslivs kommentator Eva Grinde debutterer som novelleforfatter.

FOTO: FARTEIN RUDJORD

Eva Grinde vil for mange være kjent som snedig og kontant kommentarskribent i Dagens Næringsliv. Når hun debutterer som skjønnlitterær forfatter med «Papirhud», er det noe helt annet. Samlingen består av fire noveller, eller «fortellinger», som forlaget kaller dem. De er små og vare portretter av mennesker i svært sårbare situasjoner, der omsorg og døden er nøkkelord.

Hovedpersonene ligner hverandre: De er voksne middelklassekvinner som blir pårørende. En voksen datter forsøker å rive seg løs fra sin krevende mor. En kvinne forsøker å forstå venninnas selvmord. Og to av fortellingene handler om nært forestående død, med svært ulikt fortegn. I 'Faren' følger vi (igjen) en voksen datter hvis far er i ferd med å dø av kreft, mens 'Barnet puster' handler om det som må være en mors verste mareritt: at ungen, nå myndig, ønsker å dø.

Grinde går tett på, som en naturfotograf. Hun observerer gester og manérer: snøft

NOVELLER
Papirhud
Eva Grinde
Forlaget
Oktober 2025,
184 sider

og skuldertrekk, små gnisninger, unna-trekkninger og tilnærminger mellom folk som kjenner hverandre svært godt, lenket sammen av slektsbånd eller delte minner. Det tvungne samværet med folk man bare må leve med, som inneholder elementer av kjærlighet, frustrasjon, oppdemmet raseri og dyp lengsel, er svært godt beskrevet. Grinde tegner med fin pensel, men mangler det søkende og vage som debutanter kan ha. Hun vet hvor hun skal – på godt og vondt.

For det er noe insisterende med samlingen, noe som antyder at dette ikke bare handler om litterær utforskning. Eldreomsorg, selvmord og ikke minst aktiv dødshjelp er mye debattert. Novellene forekommer meg som forsøk på å utvide og nyansere disse debattene, samtidig som de trekker tydelig i en retning.

Det gjelder særlig 'Barnet puster'. Jeg-personen her er moren til 20 år gamle Anna, som har slitt med spiseforstyrrelser, selvskading og depresjon hele livet. Novellen

refererer til «loven fra 2028» som åpner for at nordmenn kan reise legalt til Sveits for å få aktiv dødshjelp. Den lille tidsforskyvningen bidrar til følelsen av at jeg leser et tankeeksperiment, et «hva-hvis». At den sveitsiske legen snakker som en hyperrasjonell ChatGPT, hjelper ikke: «Våre samfunnsanalytikere setter det i sammenheng med at rotårsakene til styrt suicid er mer sosiale enn før. Der har det skjedd en endring etter den store pandemien på begynnelsen av 2020-tallet.»

At en novelle er skrevet for å få fram et poeng er ikke diskvalifiserende i seg selv – rekk opp hånda alle som husker Stig Dagermans rystende 'Att döda ett barn', skrevet som et bestillingsverk for å få ned antall trafikkdøde. Men i 'Barnet puster' ødelegger debattspråket det såre portrettet av Anna og moren. Det blir for tydelig at de er skrevet fram for å få meg til å føle noe, og paradoksalt nok fører det til at klumpen i magen løser seg opp underveis.

Novellen jeg liker best, 'Vennesiden', er til gjengjeld den mest åpne. Rundt det gapende hullet Lena etterlater seg etter sitt selvmord, finnes uløste og uløselige spørsmål: om livsfaser, konformitet, ærlighet. Både denne og flere av de andre novellene er litt for lange. Om Grinde tar med kuttekniven fra redaksjonen og legger igjen debattssidene neste gang, gleder jeg meg til å lese mer av henne.

Carline Tromp
bokmagasinet@klassekampen.no

ANMELDELSE

Andreas Malm overbeviser om at utarming av kloden og okkupasjon henger tett sammen.

Gaza i brann

Det som gjerne kalles «Israel-Palestina-konflikten» har ikke sin opprinnelse 7. oktober 2023, som mange helst vil tro. Skal vi følge den svenske human-økolog og samfunnsforskeren Andreas Malm, bør vi heller velge 1840 om vi ønsker oss et årstall. Dette er et av hovedtemaene i hans nye bok, eller snarere pamflett, som har et omfattende foredrag i Beirut i fjor som sin kjerne.

Hvorfor så 1840? En grunn er at gjen-nombruddet for fossil energi gjør at britene i dette året for første gang sender fossildrevne dampskip med kanoner på krigstokt. Etter å ha knust Beirut og Akka med store sivile tap, er det Gaza og Egypt som står på tur. Et av målene er å ødelegge mulighetene for et økonomisk uavhengig og utviklet Egypt under ledelse av Muhammad Ali, som isteden blir tvunget til å levere råbomull og kjøpe britiske industrivarer. Det er også i 1840 at den britiske statsmannen Lord Palmerstone for alvor tar til orde for at jøder bør flytte til Palestina, der de kan skape kapitalisme og tjene

SAKPROSA
The Destruction of Palestine is the Destruction of the Earth
Andreas Malm
Verso Books
2025, 126
sider

et som britisk brohode i en urolig region. Imperialisme og fossil energi vokser fram på samme tid, og denne sammenhengen vedvarer som kjent. Utafor Gaza er det i dag store forekomster av gass, som utvinnes helt uavhengig av at innlandet legges øde, og israelske oljeselskaper opererer i Nordsjøen.

Når Storbritannia i 1917 lover et «jødisk nasjonalhjem» og kort etter koloniserer Palestina, er dette altså ikke et øyeblikks innskyttelse. Programmet konsolideres med staten Israel og *nakba* i 1948, forsvares gjennom okkupasjonen i 1967 og fores videre gjennom dagens bosetter-kolonialisme. På samme måte som Lord Palmerstone, framstiller Benjamin Netanyahu dette som en kamp mellom «sivilisasjon og barbari». Det nye er at USA har overtatt som den viktigste beskytter, og at krigsmaskinen er drevet av en kombinasjon av fossil energi og de meste avanserte algoritmene for droner, KI og kartlegging av angrepsmål. Mens holocaust var et industrialisert folkemord, ser Malm det om skjer i Gaza som et «techno-genocide».

Et særmerke med Andreas Malm er at han aldri skygger unna vanskelige debatter i eget politisk miljø, slik som i boka med den provoserende tittelen «Hvordan sprengre en rørdledning?», som også er utgitt på norsk (Solum Bokvennen, 2024). Denne gang forsvarer han seg mot kritikk i kjølvannet av Gaza-foredraget. Det betyr at han leverer et sterkt forsvar for væpnet kamp, slik som i Sør-Afrika under Mandela, der fellestrekk nettopp er apartheidsystemets jordokkupasjon med bosettere og frigjøringsbevegelsenes tapte illusjoner om reformer, sanksjoner og internasjonalt press. Han argumenterer også mot overdrevne forestillinger om at det er Israel-lobbyen som nærmest tvinger USA motvillig inn i en allianse med Israel, når en langt bedre forklaring er USAs globale interesser og behov for regionale brohoder. Og det skarpeste skytset retter han mot dem som ensidig gir Hamas-angrepet 7. oktober 2023 ansvaret for dagens folkemord.

Kort oppsummert: Det er både kloden og Gaza som brenner, og de som ikke bryr seg om ødeleggelse av vår planet, bryr seg heller ikke om at Palestina bokstavelig talt legges øde. De som mener dette høres for enkelt ut, bør bryne seg på de lange linjer og originale innfallsvinkler som Andreas Malm loser oss trygt gjennom i et lett tilgjengelig språk. Slik har han gitt den voksende Palestina-litteraturen et nytt og verdifullt tilskudd.

Tore Linné Eriksen
bokmagasinet@klassekampen.no